

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

*Nu laat u, Heer, uw dienaar in vrede heengaan, zoals u hebt beloofd.
Want met eigen ogen heb ik de redding gezien.*

Lc 2:29-30a

Op de drempel van een nieuw jaar luisteren we vandaag naar de lofzang van Simeon en het innige gebed van Hanna. Simeon en Hanna horen bij de profetische stemmen van Israël. Simeon, zo schrijft Lucas, was rechtvaardig en vroom. Gods Geest ruste op hem en hij leeft in de verwachting dat hij niet sterven zou voordat Gods troost geopenbaard zal worden. Hanna is een profetes. Ze is elke dag te vinden in de tempel om te bidden en te vasten. In de aanblik van het Christuskind herkennen Simeon en Hanna dat een licht is opgegaan voor alle volken. Door Jezus zien ze de wereld en hun eigen bestaan in een nieuw licht. Simeon en Hanna: twee mensen die Gods redding blijven verwachten, die blijven bidden en danken. Met deze twee geloofsgetuigen mogen wij het nieuwe jaar ingaan.

Ik begin vandaag met de Lofzang van Simeon. Het loflied van Simeon is door verschillende componisten op muziek gezet, een troostend avondlied dat vaak op begrafenissen klinkt. En dat komt vooral door die ene zin in het lied van Simeon: 'laat uw dienaar nu in vrede heengaan'. Het heengaan in vrede associëren we vaak met de dood. We zien dat ook terug bij Rembrandt, die de scène uit Lucas verschillende keren geschilderd heeft. Eén van de eerste versies van Simeon in de tempel maakt hij als twintiger. Rembrandt besteedt veel aandacht aan allerlei details. Er zijn impostante tempelgewelven te zien, omstanders en lichteffecten.

Vlak voor zijn dood schildert Rembrandt het tafereel nogmaals. Wanneer Rembrandt in 1669 sterft, vindt men het schilderij in het atelier aan de Rozengracht in Amsterdam. Het doek staat nog te drogen op de ezel. Op dit schilderij is alles teruggebracht tot de essentie. De vrouwelijke figuur is er vermoedelijk later bijgeschilderd. De kleuren die Rembrandt gebruikt zijn beperkt tot bruin, rood en wit. Het schilderij is groots in zijn eenvoud. Er spreekt tederheid en verstillings uit zijn houding en de blik van Simeon. Zijn ogen zijn half gesloten. Het kind rust nog wel op zijn armen, maar hij heeft zijn handen in een soort gebedshouding. Het hele tafereel is sereen en ingetogen. We zien een oude man die God looft en dankt in al zijn broosheid omdat hij Gods enige zoon heeft gezien. Hij kan nu in vrede heengaan. En zo heeft Rembrandt het misschien zelf ook ervaren, want toen hij dit doek schilderde had hij veel verloren. Hij heeft grote schulden en zijn reputatie is al lang vervlogen. Hij moest afscheid nemen van twee vrouwen en verschillende kinderen. Een leven dat gekleurd is door verlies. Laat uw dienaar nu in vrede heen gaan... Rembrandt heeft vermoedelijk zijn eigen leven weerspiegeld gezien in de lofzang van Simeon.

Maar nu is het de vraag of dat de enige manier van lezen is. Want als we nauwkeurig kijken naar de tekst, dan wordt van Simeon niet gezegd dat hij oud was. We zijn het zo gaan lezen door de associatie met Hanna, die inderdaad wel stokoud was. Simeon heeft een stem van Godswegen gehoord: dat hij niet sterven zou voordat hij de Messias heeft gezien. Maar over de leeftijd van Simeon zegt Lucas niets.

Laten we met een frisse blik nogmaals naar de tekst kijken. Na het geboorteverhaal van Christus dat zich afspeelt in Bethlehem, verplaatst het perspectief zich naar Jeruzalem. Veertig dagen na de geboorte werd elke eerstgeboren zoon door zijn ouders naar de tempel in Jeruzalem gebracht om opgedragen te worden aan de Heer. Zo stond het in de Joodse wet en zo begint ook Lucas zijn verhaal in vers 22. Jezus is ongeveer zes weken oud als Maria en Jozef hem naar de tempel brengen om hem aan te bieden aan de dienstdoende priester, die hem in de armen zou nemen en hem zegenen zou in de naam van de Heer. Maar het loopt allemaal anders.

Lucas begint te vertellen over een zekere man die Simeon heette. Hij is geen priester of Leviet, geen vooraanstaand man. Wel leeft hij rechtvaardig en is hij een godvrezend man. 'Hij wachtte', schrijft Lucas, op de troost van Israël. Zoals Jesaja gezegd had: 'troost, troost mijn volk, zegt jullie God' (Jes 40:1). Die verwachtende houding, verlangend uitzien naar de dag waarop God alles omkeert: dat hoort helemaal bij Simeon. Deze eenvoudige man hoort een stem van Godswege. Terwijl de machten van die tijd zich roeren, stroomt zijn hart vol met de kracht van de heilige Geest. Met eigen ogen zal hij zien hoe Gods beloften vervuld worden. Hij zal niet sterven voordat God zijn beloften vervult. Gedreven door de Geest trekt hij naar de tempel. En wanneer hij Jozef en Maria naar binnen ziet gaan om hun zoon op te laten dragen, loopt hij op hen af; hij neemt het kind in zijn armen en begint hij te zingen:

Nu, laat u Heer, uw dienaar in vrede heengaan zoals u hebt beloofd.

Het Griekse werkwoord dat Lucas hier gebruikt betekent in de eerste plaats: 'vrijmaken', 'ontheffen', 'ontbinden', 'ontlasten' of 'laten gaan'. Simeon is iemand die dag in dag uit God heeft gediend als een wachter in donkere tijden. Vurig is hij Gods redding blijven verwachten. Hij bleef uitzien naar de nieuwe morgen. En dat geldt ook voor Hanna die later in het verhaal ter sprake komt. Deze man en deze vrouw hebben in hun generatie het gebed en de lofzang levend gehouden. Maar nu Simeon het Christuskind heeft gezien is hij vrij. De last van het wachten is ontbonden. Hij kan nu in vrede zijn weg vervolgen.

Bij die vrede wil ik even stil staan. We leven in een wereld die vol is van strijd. Oorlogen blijven woeden. We bedenken akkoorden en resoluties, doen aan bewapening om de strijd tussen volken te stoppen en toch... telkens maar weer ontvlamt de strijd, wordt de wapenstilstand steeds weer doorbroken. Wanneer Simeon het Christuskind in zijn armen heeft, is keizer Augustus nog steeds aan de macht. Er is nog niets veranderd voor de mensen in Israël. Ze leven nog steeds onder de onderdrukking door de Romeinen. En toch zingt Simeon dat hij in vrede kan gaan. Omdat hij in het Christuskind een diepe, en volkomen vrede vindt; een gevoel van rust die hij nog nooit eerder ervaren heeft. Veel later, zou Jezus aan zijn leerlingen zeggen: 'mijn vrede geef ik jullie, zoals de wereld die niet geven kan' (Joh 14:27). De vrede die we vinden in Christus is niet van deze wereld; het is een vrede die van God uitgaat; een vrede die elk menselijk verstand, alle denken en doen overstijgt. Een vrede die diep ingrijpt in ons bestaan. In zijn vrede vinden we rust en vertrouwen, de kracht om in deze wereld wachters te zijn zoals Simeon en Hanna. Mensen die blijven bidden, mensen die blijven zingen van Gods gerechtigheid en trouw.

Hoe heb je die vrede mogen ervaren in het afgelopen jaar? Kun je zeggen dat de vrede van Christus leeft in je hart, kun je net als Simeon zeggen dat je in vrede kunt gaan omdat je het bevrijdend woord van God gehoord hebt? Omdat je de vrede van Christus ervaren hebt, ondanks alles wat je overkomen mag aan verdriet, aan zorgen of teleurstelling.

Simeon ziet zijn leven in een ander licht, nu hij het Christuskind gezien heeft. De lang verwachte belofte die hij vastgehouden heeft in zijn hart maakt plaats voor een zeker weten: nu is Gods redding ophanden. Nu gaat er een licht op voor alle volken! En zo zal het ook zijn. Niet alleen de geboren Israëliet, maar ook de Samaritaanse vrouw, de tollenaar, de soldaat onder het kruis: ze vinden vrede en vergeving bij Jezus.

Maar Simeon kondigt niet alleen de redding aan die in Jezus aan het licht komt, maar ook het kruis. Want nadat hij Maria en Jozef zegent, spreekt hij deze profetie uit: 'Weet wel dat velen in Israël door hem ten val zullen komen of juist zullen opstaan. Hij zal een teken zijn dat betwist wordt, en zelf zult u als door een zwaard doorstoken worden. Zo zal de gezindheid van velen aan het licht komen' (Lc 2:34-35). En ook in deze woorden van Simeon klinkt Jesaja door, Jesaja die sprak over de rots waarover koningshuizen zouden struikelen:

Hij zal een heiligdom zijn, maar ook een steen waaraan men zich stoot, de rots waarover de twee koningshuizen van Israël struikelen, de valstrik en het net waarin de inwoners van Jeruzalem verstrikt raken. Velen zullen struikelen, ze komen ten val en worden vermorzeld, raken verstrikt en worden gevangen.

Jes 8:14-15

Het kruis is bevrijdend en aanstootgevend tegelijk, want het kruis brengt ook scheiding. Niet de autoriteiten, de leiders en de priesters zullen luisteren naar zijn stem. Zij zullen zich lelijk stoten. Eenvoudige mensen zullen zijn stem wel verstaan; zij zullen bij hem bevrijding en vergeving vinden, rust en vrede. Het zijn schokkende woorden die Simeon hier uitspreekt. Al bij zijn geboorte is zijn bestemming duidelijk: Christus komt in deze wereld binnen om haar te bevrijden door zijn eigen leven aan het hout te slaan. Pas als Maria onder het kruis staat zal ze begrijpen wat Simeon bedoelde met het zwaard dat haar hart doorklieven zou.

'Hij is een teken dat betwist zal worden', zegt Simeon. Zo was het toen, en zo is het nog steeds. Jezus is het teken geworden van Gods oneindige barmhartigheid. En nog altijd wordt het betwist. Maar wij mogen doen wat Simeon en Hanna deden. Wij mogen ons toevertrouwen aan dit teken waarmee God zijn bevrijding, zijn licht bekend maakt aan alle volken. Jezus wordt geboren om de schuld van deze wereld op zich te nemen. Hij zou niet schreeuwen of zijn stem verheffen. Het geknakte riet breekt hij niet af. Vol van vuur en Gods genade, zal hij deze wereld het recht doen laten kennen. Om gevangenen te bevrijden uit de kerkers van schuld en ellende is hij gekomen, om mensen die dwalen in het donker de ogen te openen. Een licht is hij voor alle volken, voor alle mensen van goede wil.

Ook Hanna treedt in dezelfde voetsporen als Simeon. Ook zij heeft de hoop en de verwachting levend gehouden. Ze is hoogbejaard, maar is elke dag in de tempel aanwezig om te bidden en te vasten. Dag en nacht, schrijft Lucas. Ook zij merkt Jozef

en Maria op en komt naar hen toe. Ze doet wat de herders deden: ze brengt lof en eer aan God. Maar er is ook een verandering in haar te bemerken. Nu ook zij het Christuskind met eigen ogen gezien heeft, kan zij en wil zij niets anders dan erover getuigen. Aan alle mensen die de bevrijding van Jeruzalem verwachten, vertelt zij wat ze gezien heeft: dat in dit kind een licht is opgegaan voor alle volken.

Simeon en Hanna: ze getuigen van Gods barmhartigheid en gerechtigheid omdat ze met eigen ogen Gods redding hebben gezien. Zij hebben vrede gevonden in het Christuskind. En zo mogen ook wij het nieuwe jaar ingaan: met open harten, vrijmoedig en blij. Omdat ook ons leven in een nieuw licht wordt gezet. In Christus vinden wij bevrijding en vrede. In Hem zijn we ook verbonden met elkaar.

Getuig dan ook van die vrede in kleine dingen: in een vriendelijk gebaar; door hulp te geven aan kwetsbare mensen. Vertel erover aan mensen met een open hart, aan mensen die wachten op bevrijding en troost. Moge de vrede van Christus u vreugde en blijdschap geven, ook in het nieuwe jaar. Mogen wij zo in vrede gaan, met elkaar op weg vandaag, morgen en de dagen die komen.

Amen.